

VILNIAUS UNIVERSITETAS

Vytautas Kardelis

ŠIAURĖS RYTŲ
AUKŠTAIČIAI VILNIŠKIAI:
RIBOS IR DIFERENCIACIJA

Monografija

Vilniaus universiteto leidykla
2009

TURINYS

PRATARMĖ	7
ĮVADAS	14
MONOGRAFIJOS STRUKTŪRA	16
TYRIMO OBJEKTAS, TIKSLAI IR UŽDAVINIAI	16
TEORINIAI IR METODINIAI TYRIMO PAGRINDAI	17
TERMINAI	29
DARBO MEDŽIAGA	32
INFORMANTAI	37
TRANSKRIPCIJOS ŽENKLAI	39
TYRIMŲ APŽVALGA	41
LINGVISTINIAI TYRIMAI	44
SOCIOLINGVISTINIAI TYRIMAI	53
KALBŲ VARTOJIMAS ŠIAURĖS RYTŲ VILNIŠKIŲ PLOTE	59
ŠIAURĖS RYTŲ VILNIŠKIAI: PLOTAS IR RIBOS	71
VILNIŠKIŲ PATARMĖS VIDINĖ KLASIFIKACIJA	71
ŠIAURĖS RYTŲ VILNIŠKIŲ PLOTO IR UTENIŠKIŲ PATARMĖS RIBA	90
ŠIAURĖS RYTŲ VILNIŠKIAI LATVIJOJE IR BALTARUSIJOJE	98
ŠIAURĖS RYTŲ VILNIŠKIŲ FONOLOGINĖ BALSIŲ SISTEMA ...	102
KOKYBINĖ BALSIŲ SISTEMA	102
FONETINĖ BALSIŲ KLASIFIKACIJA	102
ILGŪJŲ BALSIŲ POSISTEMIS	104
Distribucija kirčiuotoje ir nekirčiuotoje pozicijoje	104
Reguliarioji ir nereguliarioji distribucija	105
ILGŪJŲ BALSIŲ DISTRIBUCIJA	107
Aukšutinio pakilimo balsiai	107
Kintamojo pakilimo balsiai	111
Nežemutinio pakilimo balsiai	113
Žemutinio pakilimo balsiai	116
Nežemutinio pakilimo balsiai	118
Žemutinio pakilimo balsiai	121

ILGŪJŲ BALSŲ SISTEMA.....	123
PUSILGIŲ BALSŲ POSISTEMIS.....	124
Balsiai <i>a</i> , <i>e</i> , <i>i</i> , <i>u</i> . kirčiuotoje pozicijoje	124
Distribucija kirčiuotoje ir nekirčiuotoje pozicijoje	126
PUSILGIŲ BALSŲ DISTRIBUCIJA.....	127
Aukštutinio pakilimo balsiai	127
Kintamojo pakilimo balsiai	134
Nežemutinio pakilimo balsiai.....	140
Žemutinio pakilimo balsiai	142
Nežemutinio pakilimo balsiai.....	145
Žemutinio pakilimo balsiai	148
PUSILGIŲ BALSŲ SISTEMA	150
TRUMPŪJŲ BALSŲ POSISTEMIS	151
Distribucija kirčiuotoje ir nekirčiuotoje pozicijoje	151
TRUMPŪJŲ BALSŲ DISTRIBUCIJA	154
Aukštutinio pakilimo balsiai	154
Žemutinio pakilimo balsiai	159
NEUTRALIZACIJA	168
KONTEKSTINĖ NEUTRALIZACIJA	169
Opozicijų <i>a</i> : <i>e</i> , <i>a</i> : <i>e</i> , <i>a</i> : <i>e</i> neutralizacija po minkštųjų priebalsių	169
Opozicijų <i>ie</i> ir <i>ę</i> neutralizacija po priebalsių <i>c</i> , <i>dz</i> , <i>č</i> , <i>dž</i> , <i>d</i> , <i>g</i> , <i>k</i> , <i>n</i> , <i>š</i> , <i>t</i> , <i>ž</i>	171
Opozicijų <i>/e</i> : <i>a</i> /, <i>/e</i> : <i>a</i> /, <i>/e</i> : <i>a</i> / ir <i>/ę</i> : <i>â</i> /, <i>/ę</i> : <i>â</i> /, <i>/ę</i> : <i>ɔ</i> /, <i>/ę</i> : <i>ɔ</i> / neutralizacija po priebalsių <i>l</i> , <i>r</i> , <i>s</i>	172
STRUKTŪRINĖ NEUTRALIZACIJA.....	178
Opozicijų <i>e</i> : <i>a</i> , <i>e</i> , <i>a</i> , <i>e</i> : <i>a</i> ir <i>ę</i> : <i>â</i> , <i>ę</i> : <i>â</i> , <i>ę</i> : <i>ɔ</i> , <i>ę</i> : <i>ɔ</i> . neutralizacija absoliučioje žodžio pradžioje	178
Balsiai <i>ie</i> , <i>uɔ</i> ir <i>ie</i> , <i>uɔ</i> . absoliučioje žodžio pradžioje.....	185
FONEMŲ INVENTORIUS.....	188
KIEKYBINĖ VOKALIZMO SISTEMA	194
REGULIARIOJI KIEKYBINĖ BALSŲ DISTRIBUCIJA	199
KIEKYBINIŲ OPOZICIJŲ NEUTRALIZACIJA	206
KIEKYBINĖS SISTEMOS FONOLINĖ INTERPRETACIJA.....	206

ŠIAURĖS RYTŲ VILNIŠKIŲ DIFERENCIACIJA	214
AREALINIAI DISTRIBUCIJOS IR NEUTRALIZACIJOS BRUOŽAI	220
AREALINIAI BALSŲ DISTRIBUCIJOS SKIRTUMAI	220
AREALINIAI NEUTRALIZACIJOS REIŠKINIŲ SKIRTUMAI	223
ŠIAURĖS RYTŲ VILNIŠKIŲ PANAŠUMAI IR SKIRTUMAI	224
KONKURUOJANTYS VARIANTAI	235
SISTEMINĖ IR DISTRIBUCINĖ DIFERENCIACIJA	240
IŠVADOS	249
DAS OSTAUKŠTAITISCHE DES NÖRDLICHEN WILNAGEBIETS: GRENZEN UND DIFFERENZIERUNG. ZUSAMMENFASSUNG	252
СЕВЕРО-ВОСТОЧНЫЕ ГОВОРЫ АУКШТАЙТОВ-ВИЛЕНЧАН: ГРАНИЦЫ И ДИФФЕРЕНЦИАЦИЯ. РЕЗЮМЕ	262
GYVENAMŲJŲ VIETŲ (PUNKTŲ) SĄRAŠAS	272
LITERATŪRA	275